

VASA UNIVERSITET

Enheten för marknadsföring och kommunikation

Utbildningsprogrammet för språkbadsundervisning

Isa-Maria Lammi

En fallstudie om språkpraxis på en tvåspråkig förenings ordinarie möte

Avhandling pro gradu i svenska språket

Vasa 2019

INNEHÅLL

FIGURER OCH TABELLER	2
SAMMANFATTNING	5
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte	9
1.2 Material	10
1.2.1 Informanterna	11
1.2.2 Stadga för Finlands översättar- och tolkförbunds lokalavdelning i Vasa	12
1.3 Metod	13
2 TVÅ SPRÅK I KONTAKT	16
2.1 Språkdomän	16
2.2 Språkval	18
2.3 Kodväxling	23
3 ETT TVÅSPRÅKIGT FÖRENINGSMÖTE	25
3.1 Tvåspråkiga föreningar	25
3.2 Tidigare undersökningar i tvåspråkiga mötespraktiker	26
3.3 Ordförandes roll i ett tvåspråkigt möte	28
4 UPPLEVT OCH FAKTISKT SPRÅKBRUK I UNDERSÖKNINGS- MATERIALET	31
4.1 Informanternas upplevelser av ett tvåspråkigt möte	31
4.2 Det faktiska bruket av två språk	34
4.3 Sammanfattning	41

5 ORDFÖRANDES SPRÅKLIGA AGERANDE	43
5.1 Ordförandes språkval	43
5.2 Inverkan av ordförandens språkval på språkpraxis	46
5.3 Sammanfattning	49
6 SLUTDISKUSSION	51
LITTERATUR	53
BILAGOR	
Bilaga 1. Kysymys yhdistysten lukumäärästä	57
Bilaga 2. Enkätfrågorna på svenska	58
Bilaga 3. Enkätfrågorna på finska	59
FIGURER	
Figur 1. Den tvåspråkigas val av språk med olika talare	18
Figur 2. Talarens språkval i möteskontexten	21
Figur 3. Valet av språkform i enspråkig och tvåspråkig kontext	22
Figur 4. Koskelas och Puskalas tillämpning av Faircloughs tredimensionella modell för diskursanalys	27
Figur 5. Översikt över en- och tvåspråkiga inlägg under mötet	34
Figur 6. Översikt över ordförandes och ledamöternas inlägg	43
TABELLER	
Tabell 1. Informanternas upplevelser av ett tvåspråkigt möte enligt enkätsvar	32
Tabell 2. Antalet och andelen en- och tvåspråkiga inlägg hos informanterna	37
Tabell 3. Antalet och procentandelen tvåspråkiga och enspråkiga inlägg	38
Tabell 4. Faktorer som påverkade språkvalet i FÖTF:s möte	40
Tabell 5. Ordförandes språkval vid öppning och avslutning av ett ärende	45

VASA UNIVERSITET**Enheten för marknadsföring och kommunikation**

Författare:	Isa-Maria Lammi
Avhandling pro gradu:	En fallstudie om språkpraxis på en tvåspråkig föreningsordinarie möte
Examen:	Filosofie magister
Utbildningsprogram:	Utbildningsprogrammet för språkbadsundervisning
Ämne:	Svenska språket
Årtal:	2019
Handledare:	Karita Mård-Miettinen

SAMMANFATTNING:

Till mina intressen hör föreningsverksamhet och tvåspråkighet. Genom egna erfarenheterna vid en tvåspråkig förening kändes det intressant att utföra en undersökning om hur tvåspråkigheten inverkar på mötespraktiken i en tvåspråkig förening. Jag hade en möjlighet att delta i och spela in Finlands översättar- och tolkförbunds Vasa lokalavdelnings höstmöte 10.11.2016. Mitt material består av ljud- och videomaterial samt enkäter som alla de närvarande ledamöterna svarade på efter att mötet hade avslutats.

Avhandlingen fokuserar informanternas upplevelser och det faktiska bruket av de bägge språken på det inspelade mötet. Centrala begrepp i undersökningen är bland annat språkval, språkbyte, språkpraxis och språklig domän. Lokalen för mötet fungerade som tvåspråkig domän där alla informanter fick fritt tala på sitt eget modersmål och alla förstod varandra. Några få informanter talade endast finska och resten använde båda språken.

Mina resultat visar att fördelningen mellan de två språken var rätt jämn under mötet. En övergripande princip var att föredragningslistan och språket på ett visst ärende avgjorde behandlingsspråket. Om avbrytande kommentarer gavs på det andra språket bytte man efter kommentaren språket tillbaka till det ärendets ursprungliga behandlingsspråk. Ordföranden var en av dem som hade svenska som modersmål och detta påverkade informanternas språkval.

NYCKELORD: tvåspråkig förening, språkval, mötespraktik, ordförandeskap

1 INLEDNING

Det finns 473 tvåspråkiga föreningar i Finland som har finska och svenska registrerade som officiella språk (Kiuru 2018). Tvåspråkiga föreningar är få jämfört med antalet enspråkiga föreningar i Finland. Det officiella språket i en förening bestäms i föreningens stadgor (se avsnitt 3.1) vilket nödvändigtvis inte är i förhållande till ledamöternas språkkunskaper.

Tvåspråkighet är ett närvarande fenomen överallt i världen (Baker 2006). Tvåspråkiga kontexter har undersökts bland annat i skolvärlden, på arbetsplatser och i familjer. Undersökningar i tvåspråkiga kontexter har givit oss förståelse för tvåspråkighets existens i Finland och i övriga världen samt goda råd för språkbevarandet (se till exempel Tandelfelt 1988).

Denna avhandling pro gradu är en fallstudie om språkanvändningen på en tvåspråkig förenings ordinarie möte. De flesta internationella undersökningar i mötespraktik handlar om flerspråkiga kontexter där engelska fungerar som *lingua franca*. Finländska forskare har dock blivit inresserade av att undersöka i tvåspråkiga möten, speciellt i landskapet Österbotten (till exempel Koskela, Vik, Pilke, Dahl, se avsnitt 3.2). Jag har varit med på Finlands översättar- och tolkförbunds Vasa lokalavdelnings stadgeenliga höstmöte, vars språkliga praxis analyseras i denna avhandling.

Landskapet Österbotten är ett speciellt språkligt område vilket har väckt mitt intresse för denna undersökning. Det tvåspråkiga mötet som jag studerar ägde rum i Vasa. Vasa är en tvåspråkig stad där 68,6 % av befolkningen på 67 392 har finska som registrerat modersmål och 22,8 % har svenska som registrerat modersmål (Österbottens förbund 2018). Trots att stadens majoritetsspråk är finska syns tvåspråkigheten tydligt i Vasas gatubild genom att invånarna talar fritt sina respektive modersmål.

Jag flyttade till Vasa för fyra år sedan och i och med flerspråkighetsstudierna i utbildningsprogrammet för språkbadsundervisning blev jag intresserad av hur en grupp av studenter i olika åldrar och med olika utgångspunkter förenades med hjälp av ett

gemensamt språk, svenska. Alla av oss hade olika erfarenheter av tvåspråkigheten vilket gjorde diskussionerna om språkvalet i vardagen intressanta. Jag är tvåspråkig och är uppväxt i Åbo. Med min familj använder jag finska. Mitt registrerade modersmål har under två års tid varit svenska, mitt skolspråk har varit svenska och hemma i Åbo brukar jag anpassa språket enligt majoritetsspråket finska då jag utför mina ärenden. Det beror på faktumet att betjäningen sker på finska i Åbo medan i Vasa blir jag bemött på bägge språken i motsvarande situationer. På grund av möjligheten att välja språket jag vill få betjäning på i Vasa har jag byggt upp nya språkliga domäner, dvs. situationer eller platser där jag använder svenska. Däremot har jag sådana kurskamrater som använder sitt modersmål, finska, i liknande situationer och det andra språket, svenska, vid studierna. Det viktigaste är att man får välja på vilket språk man vill bli bemött på.

Det är inte enbart intresset för två- och flerspråkigheten som har lett mig till valet av tema för min avhandling pro gradu utan även intresset för föreningsverksamhet. Jag har varit aktiv inom tre olika föreningar under min studietid i Vasa varav en är en flerspråkig förening som dock, är registrerad som enspråkigt. Det betyder att man exempelvis marknadsför föreningen och dess verksamhet på alla de tre språken som används i föreningens verksamhet. Sålunda avspeglar inte föreningens registreringspråk verkligheten. Då jag var i styrelsen 2018 hade en av de sex styrelsemedlemmarna modersmålet finska, tre modersmålet svenska och två var tvåspråkiga med finska och svenska. Föreningen som jag deltog i var verksam i landskapet Österbotten såsom mitt undersökningsobjekt i denna undersökning. Även på våra möten var fler än ett språk representerade. Vid våra möten använde vi finska och svenska. Med hjälp av denna aktuella studien i tvåspråkig mötespraktik kan jag bidra med kunskap om vad som karakteriserar välfungerande tvåspråkiga möten.

1.1 Syfte

Syftet med denna avhandling pro gradu är att undersöka hur mötespraktiken fungerar och upplevs av deltagarna i ett möte där två språk är i kontakt med varandra. Jag kommer även att lägga fokus på inverkan på ordförandes språkval på språkpraxis under mötet.

Därmed ställer jag fyra forskningsfrågor för undersökningen:

1. Hur upplever informanterna ett tvåspråkigt möte?
2. När och varför byts språket i ett tvåspråkigt möte?
3. På vilket språk inleder och avslutar ordföranden ärendena?
4. Hur inverkar ordförandes språkval diskussionens språk?

Tidigare har Koskela och Dahl (2011) utfört en pilotstudie av språkanvändningen i ett möte av landskapets samarbetsgrupp i Österbotten och därefter har Koskela och Puskala (2013) gjort en studie av tvåspråkig möteskommunikation som diskursiv praktik. Även Pilke och Vik har undersökt tvåspråkiga fullmäktigemöten i Vasa (Pilke & Vik 2012) och tvåspråkig mötespraxis inom kommunalpolitiken (Vik & Pilke 2017). Dessa undersökningar stöder min fallstudie eftersom mitt undersökningsobjekt är Vasa lokalavdelning och alla informanter som deltar i min undersökning är bosatta i landskapet Österbotten. Jag kommer att berätta närmare om tidigare forskning i avsnitt 3.2.

Jag antar att informanterna i denna undersökning upplever språkpraxisen vid föreningen som positiv eftersom de är professionella språkvetare som arbetar med fler än ett språk. Det är antagligt att ledamöterna har varit styrelsemedlemmar i FÖTF:s lokalavdelning i Vasa hela kalenderåret innan höstmötet och därmed har språkpraxisen stabiliserats. Jag antar att informanterna upplever att språkbytet sker naturligt eftersom de är bekanta med varandra och känner till varandras språkkunskaper. Jag antar även att ordföranden anpassar sitt språkval enligt diskussionsspråket bland ledamöterna eftersom det inte är fråga om ett formellt möte exempelvis inom kommunalpolitiken där det är frågan om ett politiskt organ där språken uppmärks enligt lagstiftningen (se till exempel Vik & Pilke 2017). Med ett formellt möte hänvisar jag till ett möte där ledamöterna har ett officiellt

mandat baserat på lagstiftningen eller på en överenskommelse med utnämnda mötesaktörer och med deras institutionella roller (Vik & Pilke 2017).

Vik och Pilke (2017) konstaterar i sin undersökning om tvåspråkig mötespraxis inom kommunalpolitiken i Vasa att fullmäktigemöten leds på två språk och i huvudsak upprepar ordföranden innehållet i inlägget på bägge språken. Eftersom jag inte ser FÖTF:s möte som ett formellt fullmäktigemöte som Vik och Pilke har undersökt antar jag att ordföranden väljer sitt språkval enligt egen vilja och informellt.

1.2 Material

Materialet i min undersökning består av mina observationer under mötets gång, en ljudinspelning, en videoinspelning och enkätsvar som har samlats in på Finlands översättar- och tolkförbunds (senare FÖTF) Vasa lokalavdelnings stadgeenliga höstmöte 10.11.2016. Materialet består av en ljudinspelning på ca 1 timme och 20 minuter, videomaterial på ca 1 timme och 20 minuter och 10 enkätsvar av alla ledamöten. Enkäten besvarades efter avslutandet av mötet. Enkäten var anonym eftersom jag ville undersöka ledamöternas upplevelser om ett tvåspråkigt möte generellt, inte jämföra en ledamots upplevelse med hans faktiska språkbruk. Enkätsvaren berättar om informanternas individuella uppfattningar om språkanvändningen på Vasa lokalavdelnings möten.

Enkäten som ledamöterna besvarade innehöll både slutna och öppna frågor. En sluten fråga är en fråga som är helt strukturerad med fasta svarsalternativ och en öppen fråga är en fråga med lägre grad av strukturering med icke-fastna svarsalternativ (Patel & Davidson 2003: 72). De slutna frågorna hade både fasta svarsalternativ med antingen eller -alternativ (Ja eller Nej) och svarsalternativ med en lista av alternativ. Valet av att ha med svaralternativ med en lista av alternativ berodde på att jag ville få fram kvantitativa resultat av informanternas svar för att skapa en jämförelsegrund. Med hjälp av de öppna frågorna ville jag upptäcka och identifiera egenskaper hos informanterna vilka leder till informanternas språkpraxis vid Vasa lokalavdelnings möten (Patel & Davidson 2003).

Enkätfrågorna var på både finska och svenska och informanterna fick välja vilket språk de besvarar enkäten på.

Ljudinspelningen kartlägger verkligheten, dvs. informanternas faktiska språkbruk på ett möte. Det inspelade ljudmaterialet har bra ljudkvalitet men alla ord går inte att uppfånga på grund av variationen i informanternas röstvolym. De två ljudinspelningsapparaterna var placerade i mitten av bordet vilket ledde till en högre ljudkvalitet på ljudinspelningsmaterialet jämfört med ljudkvaliteten i videomaterialet. Filminningsapparaten var placerad i ändan av bordet. Videomaterialet visar den verkliga stämningen i mötet eftersom ledamöternas reaktioner syns i materialet. Dessutom kan jag kartlägga vem ett inlägg är riktat till och vem av informanterna som talar till exempel vid överlappande tal.

1.2.1 Informanterna

Alla tio ledamöten som var närvarande på mötet deltog i undersökningen. Enligt enkätsvaren hade fyra av dem svenska som modersmål, fyra finska som modersmål och de övriga två var tvåspråkiga. Ordföranden var en av de fyra som hade svenska som modersmål. Den ena av de tvåspråkiga informanterna angav i enkäten att hen har ett annat språk än finska eller svenska som modersmål. Med *tvåspråkiga* informanter syftar jag på en som angav sig vara tvåspråkig i enkäten.

Ledamöterna var placerade traditionsenligt runt ett bord där ordföranden satt i ändan. Jag var endast en observatör på mötet eftersom jag ville få fram ledamöternas naturliga beteende på mötet och för att materialet skulle innehålla så naturliga skeenden som möjligt (Patel & Davidson 2003). Min roll bestod av fysisk närvaro utan verbalt yttrande förutom en fråga efter avslutat möte då jag frågade ifall det var någon som inte vill besvara min enkät. Då det visade sig att alla var villiga att fylla i enkäten delade jag ut den till ledamöterna.

Stämningen i mötet var avslappnad av sin karaktär. Jag upplevde att informanterna var bekväma med situationen och att mötet innehöll mycket diskussion. Informanterna var

professionella språkvetare vilket påverkade intresset gällande min undersökning, vad den handlar om och hur jag kommer att analysera materialet.

Med hjälp av ljud- och videoinspelningen har jag gått igenom materialet flera gånger och iakttagit ledamöternas faktiska språkbruk på mötet, dvs. analysen är inte beroende endast på mina observationer under mötets gång. Jag har transkriberat en del av inspelningarna och de presenteras som exempel av diskussionen på mötet. Dessa delar har valts att transkiberas eftersom de avslöjar diskussionens karaktär och informantens språkval vid ett inlägg som är väsentlig information vid kartläggning av språkvalet som följer inlägget.

Transkriptionen har gjorts med en grov, talspråklig transkription som visar det sagda utan grammatiska redigeringar. Jag har lämnat bort från transkriptet alla namn som uppkom i materialet samt personliga ärenden. Dessa markeras med “[personens namn]” eller “[...]”. Markeringen “[...]” kommer att användas i resultatredovisningen som tecken på att innehåll utelämnats från en transkription till exempel i sådana fall där det inte har varit nödvändig att transkribera hela inlägget om det fortsätter på ett språk.

1.2.2 Stadga för Finlands översättar- och tolkförbunds lokalavdelning i Vasa

FÖTF lokalavdelning i Vasa (*Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton Vaasan paikallisosasto – Finlands översättar- och tolkförbund, Vasa lokalavdelning*) är grundad 2008 och dess verksamhetsområde är landskapet Österbotten, Södra Österbotten och Mellersta Österbotten. Lokalavdelningens hemort är Vasa och dess språk är finska och svenska. Lokalavdelningen är dock inte antecknad i föreningsregistret utan den fungerar juridiskt som en organisk del av FÖTF. (Stadga för Vasa lokalavdelning u.u.)

Lokalavdelnings uppgift är att fungera som en länk mellan FÖTF-medlemmar inom sitt eget verksamhetsområde och att agera som en representant för översättarna och tolkarna. Verksamheten på Vasa lokalavdelning består bl.a. av möten. Lokalavdelningen har två ordinarie möten, höst- och vårmöte. (Stadga för Vasa lokalavdelning u.u.)

Vid höstmötet behandlar föreningen följande ärenden: val av mötesfunktionärer, arbetsordning för mötet, vid behov val av ordförande för de två kommande åren, val av sekreterare och övriga medlemmar i kommittén för det kommande året, vid behov val av representanter i förbundets kommittéer för den kommande verksamhetsperioden, den av kommittén utarbetade verksamhetsplanen och budgeten, val av representant till förbundets höstmöte samt övriga i föredragningslistan nämnda ärenden. (Stadga för Vasa lokalavdelning u.u.) Vasa lokalavdelning använder av sig alltså allmänna höstmötesprinciper, dvs. behandlar alltid samma ärenden som det skall vid ett höstmöte. (Suominen 1994: 76).

FÖTF:s officiella språk är finska och svenska men registrerings- och protokollspråket är finska (FÖTF stadgar 2010). På de ordinarie mötena skall uppgöras ett protokoll – på andra möten förs protokoll vid behov. (Stadga för Vasa lokalavdelning u.u.) Föredragningslistan vid höstmötet på Vasa lokalavdelnings möten sammansattes på finska och svenska.

1.3 Metod

Denna avhandling pro gradu är en kvalitativ fallstudie med kvantitativa inslag på grund av det *systematiska urvalet* av informanter (A-F) som analyseras utgående från ljud- och videomaterialet (Patel & Davidson 2003: 111). Denna fallstudie är en undersökning av en specifik företeelse, FÖTF:s höstmöte och den utgör ett exempel på en mer omfattande grupp av händelser, personer och skeenden. (Meeriam 1994: 24). Med detta omfattande grupp av händelser hänvisar jag på den tvåspråkiga möten i landskapet Österbotten med dess tvåspråkiga ledamöter och språklig praxis.

Jag har använt Grosjeans (1982) fyra påverkande faktorer i språkval hos en tvåspråkig individ (se avsnitt 2.2) som grund vid analys av informanternas språkval på mötet (avsnitt 4.2). Med dessa faktorer kan jag kartlägga och specificera faktorer som påverkar språkpraxisen vid det undersökta mötet. Dessa faktorer kan vara formella eller informella

av sin karaktär och presenteras närmare i avsnitt 4.2 där informanternas faktiska språkbruk på bägge språken under mötet kartläggs.

Enkätsvaren analyseras både kvantitativt och kvalitativt. De slutna enkätfrågorna, dvs. frågorna 1-5 analyseras kvantitativt med procentandelar medan de öppna enkätfrågorna, dvs. frågorna 6-9 sammanfattas kvalitativt. Jag kommer att presentera i avsnitt 4.1 vad informanterna har svarat i enkäten en fråga åt gången och tydliggöra resultaten med hjälp av tabeller. Målet är att skapa en helhetsbild av temat för den populationen som deltog i undersökningen (Patel & Davidson 2003: 54).

Jag har studerat det inspelade materialet genom att lyssna på ljudfilerna, se videomaterialet och läsa enkätsvaren. Jag exciperar utdrag av diskussionen som ger läsaren av denna avhandling en tydlig bild på diskussionens karaktär och språkvalet för inlägget. Eftersom det inte går att urskilja alla informanternas röster ur ljudmaterialet har jag använt videomaterialet som hjälp i att analysera ordförandes språkval under mötet.

Jag har analyserat de sex mest aktiva informanterna i mötet och jämfört antalet inlägg de producerat med antalet inlägg ordföranden producerat. Med de mest aktiva informanter syftar jag på de informanter som hade mest inlägg under mötet. Jag valde att fokusera de sex mest aktiva ledamöterna därför att deras antal producerade inlägg skapade en jämförelsegrund för språkpraxisen. Detta resultat visar de facto språkvalet vid ledamöternas inlägg och bevisar att de sex ledamöterna producerade inlägg på bägge språken under mötet.

I kapitel 4 diskuterar jag antalet en- och tvåspråkiga inlägg och presenterar dem på liknande sätt som exempelvis Koskela och Puskala (2013) och Vik och Pilke (2017) har presenterat sina resultat, dvs. räknar både antalet en- och tvåspråkiga inlägg och deras andel. I kapitel 4 kommer jag även att jämföra informanternas svar gällande hur de upplever den tvåspråkiga möten med det faktiska språkbruket under det aktuella mötet. I kapitel 5 som fokuserar ordförandens språkval på mötet presenteras språkvalet hos ordföranden vid öppning och avslutning av samtliga ärenden. Detta kartläggs för att få fram om ordförandes språkval vid öppning och avslutning av ett ärende styr språkvalet

hos ledamöterna vid diskussion av ärendet. I avsnitt 5.2 diskuteras språkvalet för diskussionerna enligt ärende, dvs. jag kartlägger och diskuterar om ordförandens språkval påverkar diskussionens språk.

Koskela och Dahl (2011) har presenterat i tabellform en- och tvåspråkiga inlägg samt språkbyten från finska till svenska och vice versa på ett tvåspråkigt möte där användningen av finska och svenska under mötet har studerats. Jag kommer inte att räkna språkbyten från ett språk till ett annat eftersom jag har valt att inte fokusera på språkbyte i denna avhandling pro gradu. Jag kommer dock att ge exempel på hur ett tvåspråkigt inlägg var på det aktuella mötet i min undersökning.

Koskela (2012) har i sin studie av hur ordföranden på ett tvåspråkigt möte förmedlar mellan finska och svenska som används på mötet, delat inläggen i ordförandes inlägg och ledamöternas inlägg. Jag använder samma indelning, dvs. delar inläggen enligt ordföranden och ledamöterna eftersom jag vill få fram ordförandes producerade inlägg gentemot ledamöternas producerade inlägg. Därtill vill studera ordförandes språkval vid de producerade inläggen och diskutera ifall det påverkar informanternas språkval vid deras producerade inlägg eller antalet inlägg. Jag presenterar resultatet i avsnitt 5.2 där ordförandes språkvals inverkan på språkpraxis diskuteras.

En av enkätfrågorna handlar om språklig dominans och eftersom jag vill få fram hur ledamöterna upplever det skall jag även kartlägga det faktiska bruket av bägge språken på mötet. Vik och Pilke (2017) har också räknat antalet inlägg på finska och svenska samt de tvåspråkiga inläggen vid kartläggningen av språkfördelningen i sin studie av tvåspråkig mötespraxis inom kommunalpolitiken. Samma metod, räknandet av inläggen används även i denna fallstudie.

2 TVÅ SPRÅK I KONTAKT

Tvåspråkighet är ett närvarande fenomen överallt i världen. Oberoende av socialklass eller ålder utgör de tvåspråkiga majoriteten – hälften eller två tredjedelar – av världens population. Tvåspråkiga bor inte heller på en öde ö. De bor tillsammans med den enspråkiga befolkning och skapar ofta ett eget samfund, ett nätverk eller en region. (Baker 2006: 68)

Baker (2006: 7-17) diskuterar individuell tvåspråkighet genom att dela in individens språkförmåga i fyra olika dimensioner: att lyssna, tala, läsa och skriva. Att lyssna och läsa hör till *receptiva språkfärdigheter* medan färdigheterna att tala och skriva hör till *produktiva språkfärdigheter*. En tvåspråkig individs språkfärdigheter är flerdimensionella och det finns en skillnad mellan en tvåspråkig individs kunskaper i sina språk och användning av dem.

I detta kapitel presenterar och definierar jag några centrala begrepp som stöder min studie. I avsnitt 2.1 diskuterar jag språkdomäner som fungerar som fysiska platser eller situationer för språkpraxis. I avsnitt 2.2 diskuterar jag språkval och personorienterat språkval och avslutningsvis i avsnitt 2.3 diskuteras kodväxling mellan språken. Kodväxling är ett fenomen som kan uppkomma då två språk är i kontakt med varandra och det kombineras med teorier om språkanvändning i tvåspråkiga kontexter. Jag kommer inte att fokusera mig på informanternas kodväxling eller språkbyte från ett språk till ett annat vid deras inlägg i denna avhandling pro gradu.

2.1 Språkdomän

Baker (2006: 5) definierar en språkdomän som en kontext där ett visst språk används, exempelvis en arbetsplats, en organisation, ett religiös möte, vid shopping eller vid läsning. Johansson (2012) för sin del anser domänbegreppet innehålla tre delområden; samtalsämnen, lokaler och rollrelationer. Johansson definierar det generella begreppet

verksamhets- och aktivitetsområden för språkanvändning som en social situation som ger upphov till individens språkval. Gemensamt för Bakers och Johanssons definitioner är att en språkdomän begränsar sig inte nödvändigtvis vid en aktivitet eller plats hos två- och flerspråkiga individer. För att skapa en språkdomän behövs det en kontext där något socialt yttrande eller samtal är delaktigt i någon mån.

Baker (2006: 69) illustrerar med hjälp av en tabell hur språkanvändningen kan fördelas på ett geografiskt område där det mellan språkområdena finns en funktionell skillnad i form av en hög (H, *high language variety*) och en låg (L, *low language variety*) varietet. Baker anger som ett exempel att en tvåspråkig använder L-varieten i informella sammanhang såsom hemma, för religiösa skäl och i sociala sammanhang medan hen använder H-varieten i formella sammanhang såsom i arbete, i utbildning och i massmedia. Forskningen har visat att tvåspråkiga individer inte använder sina språk till lika omfattning, dvs. de kan använda ett språk i vissa situationer och ett annat språk i andra situationer.

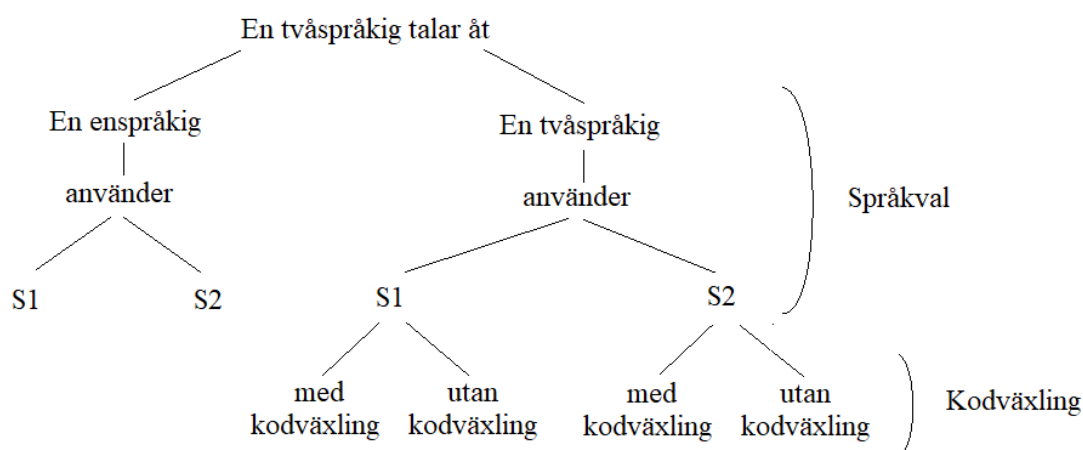
Johansson betonar utgående från *Fishmans första domänexemplifiering* att t.ex. familj, bekantskapskrets, ”gatan”, massmedier, arbete och affärsdomän kan fungera som språkdomäner (Johansson 2012: 111–112). Johansson förklarar att språkliga domäner finns både i talsspråks- och skriftspråkssituationer: “En viktig utveckling är övergången från domänanalyser av traditionella sociolingvistiska talspråksdomäner till studier av skriftspråkliga domäner, ofta digitalt realiserade i en globaliserad miljö.” (Johansson 2012: 113-114).

Språkdomäner behöver följaktligen inte vara särskilda fysiska platser såsom skolan eller arbetsplatsen utan de kan föreligga även i en viss syssla, exempelvis vid läsning eller en diskussion med en särskild person såsom en familjemedlem eller en vän. I min studie fungerar själva mötet som en språkdomän där bägge språk används naturligt.

2.2 Språkval

Valet av språk hos en tvåspråkig följer i allmänhet ett rutinmässigt språkanvändningsmönster. Några tvåspråkiga uppför sig även mer enspråkigt än andra (Berglund 2008: 23–24). Grosjean (1982: 130, 143) poängterar att flera tvåspråkiga växlar språket beroende på domän eller diskuterar ett visst ämne endast på ett av sina språk. Även åldern har en stor inverkan på valet av språk.

I den översatta figuren 1 nedan illustrerar Grosjean (1982) språkvalet hos en tvåspråkig när hen talar i en situation där både en- och tvåspråkiga är representerade.



Figur 1. Den tvåspråkigas val av språk med olika talare (Grosjean 1982: 129); egen översättning till svenska

Vid situationen till vänster väljer en tvåspråkig att använda ett av sina språk, antingen S1 eller S2 (*språkval*) med en enspråkig samtalspartner. I situationen till höger talar en tvåspråkig med en annan tvåspråkig. Där väljer hen att tala S1 eller S2 utan eller med kodväxling. Definitionen för kodväxling presenteras i avsnitt 2.3. Berglund (2008: 106) har i sin studie av ett barns interaktion på två språk använt Grosjeans (1982) teoretiska språkvalsmodell för att förklara en tvåspråkig persons språkanvändning utgående från

socio- och psykolingvistiska faktorer. Berglund delar ytterligare språkvalsmodellen i två faser och förklarar dessa faser enligt följande:

Enligt språkvalsmodellen (figur 6) sker en tvåspråkig persons språkval och kodväxling i två faser. I fas 1 bestämmer han sig för basspråket för kommunikationen: och i fas 2 bestämmer han, om han tänker kodväxla eller inte (för termen basspråk se avsnitt 1.2). Att bestämma vilket språk som är basspråket för en tvåspråkig kommunikation kan ibland vara svårt. via Berglund (2008).

Språkvalet kan bero på många faktorer. Undersökningar om valet av språk hos tvåspråkiga har varit ett populärt forskningstema inom sociolingvistik. Grosjean (1982: 136) presenterar fyra faktorer som påverkar språkvalet och påpekar att en enda faktor kan påverka språkvalet i en talsituation, dock handlar det oftast om flera än en faktor.

Grosjean (1982) delar påverkande faktorer i språkvalet i (1) deltagare, (2) situation, (3) topik och (4) interaktionens funktion. Faktorn deltagare innefattar t.ex. ålder, kön, utbildning, socioekonomisk status, etnisk bakgrund och attityd. Till faktorn situation hör plats, nivån av formalitet eller intimitet samt närvaro av enspråkiga. Faktorn topik innebär samtalsämnet och talstil. Den fjärde faktorn interaktionens funktion tangerar talarens önskan att höja sin status, skapa social distans, utesluta någon, begära något eller ge order (Grosjean 1982: 136). Berglund (2008: 107) presenterar i sin studie av ett barns interaktion på två språk en lista hämtad från Grosjeans fyra påverkande faktorer i språkvalet (1982). Nedan presenteras listan över delfaktorer som påverkar språkvalet. Dessa faktorer fungerar som exempel bl.a. på situationer eller personrelaterade faktorer som påverkar talarens språkval:

- ”1. deltagare
språkbehärskning, språklig preferens, talarens lingvistiska historia, släktskapsförhållanden, närhet, social identitet, ålder, kön, utbildning, yrke, socioekonomisk status, etnisk bakgrund, språkens status, omgivningens tryck osv.
2. situation: *setting*, tid och plats
omgivning, plats, närvaron av enspråkiga talare, graden av formalitet; domän (arbete, skola, kyrka, offentlig plats); aktivitet (familjefrukost, fest, lektion, besök):
3. topik: innehållet i samtalet
samtalsämne; typ av ordförråd; (t.ex. arbete, idrott, nationella fester)
4. interaktionens funktion
för att höja status, för att skapa social distans, för att utestänga någon och för att begära eller befalla (t.ex. fråga, språkliga rutiner: hälsningsfraser, tackande, ursäkt). Fantini (1985) betraktar barnets språkval i samband med lek, sagoberättande, vitsar, det inre språket och drömmar genom språkvalsfaktorn funktion.” via Berglund (2008: 107).

Berglund (2008: 293) fann i sin undersökning att inom domänen hemmet uppträder undersökningsobjekten i en svensk, en finsk och en tvåspråkig språkform beroende på med vem hen talar med i domänet. I en tvåspråkig kontext berodde undersökningsobjektens språkval på samtalspartners språk. ”De tre övriga språkvalsfaktorernas (situation, topik och funktion) påverkan på E:s språkval härleds från faktorn person bl.a. genom att E:s begrepps- och ordinlärning har inom ett temaområde skett i samband med en aktivitet som utövas på ett visst språk med en viss person (t.ex. med P på svenska, med M på finska).” (Berglund 2008: 293). Sammanfattningsvis spelar de fyra faktorerna en framträdande roll som orsaker till att undersökningsobjekten avviker från sitt typiska språkvalsmönster i Berglunds undersökning. Jag kommer att diskutera dessa delfaktorer i avsnitt 4.2 utgående från materialet i min fallstudie.

Viks och Pilkes (2017) undersökning stöder Grosjeans syn av att det sällan finns endast en faktor som påverkar språkvalet. De har studerat ledamöternas bruk av finska och svenska genom att räkna inläggen på fyra tvåspråkiga fullmäktigemöten. Vik och Pilke närmar sig språkvalet i sin studie via personer som väljer att tala finska eller svenska eller de båda språken i en möteskontext. I figur 2 nedan illustrerar Vik och Pilke med hjälp av

ett kontinuum av talarens språval att talare i deras undersökning ibland höll sig till endast ett språk och ibland växlade mellan två olika språk.



Figur 2. Talarens språkval i möteskontexten (Vik & Pilke 2017)

Vik och Pilke konstaterar att de tvåspråkiga inläggen kan innebära att olika saker kan uttryckas på finska eller på svenska eller att en sammanfattning ges på det andra språket, dvs. ett tvåspråkigt inlägg är nödvändigtvis inte långa. Vik och Pilke exemplifierar med hjälp av transkription av ett inlägg där talaren uttrycker ett tvåspråkigt inlägg.

Talaren börjar med att tala svenska, upprepar på finska en del av det hen sagt på svenska och fortsätter med att belysa en ny aspekt på finska. Vik och Pilke konstaterar: “Det som intresserar oss i denna praktik där båda språken ska vara jämställda enligt lagstiftningen och stadens styrdokument är talarens val att säga allt på ett språk, något på det andra språket eller allt på två språk.” (Vik och Pilke 2017).

Enligt Grosjean (1982: 144) är det vanligt att en talare väljer ett *basspråk* för sitt inlägg. Basspråket kan variera i olika talsituationer och med olika samtalspartner. Valet om att hålla sig till endast ett språk kan vara ett genuint val. Då allt sägs på bägge språken vittnar det om upprepning av innehållet (Pilke & Vik 2012).

Herberts (1997: 124) presenterar den metod som är den mest omskrivna och utvecklade tvåspråkighetsstrategin, ”en person, ett språk”. Herberts har i sin studie undersökt

till olika grader. Ju längre ut mot vänster en tvåspråkig deltagare rör sig i Berglunds figur (figur 3) desto mindre är det yttre behovet att växla mellan de två språken. Det handlar om ett eget val att byta språk.

Språkbyte innebär att gå över från ett språk till att använda ett annat språk (Hyltenstam & Stroud 1991: 9). Språkbyte har enligt forskning ansetts med få undantag som ett exempel på negativ utveckling. Det beror på faktumet att samhället inte ser kompetensen i flera språk som en resurs.

Tandefelt påpekar att språkbyte är ett resultat av att man bortser från förändringsprocessen som alltid pågått och att man inte prioriterar bevarandet av ett eller flera språk framför individens rätt att välja det språket som garanterar hens samhällsdelaktighet med bättre villkor (Tandefelt 1988: 35).

Språkbyte hos en tvåspråkig på individnivå beror på varför och vilka förutsättningar en individ har blivit tvåspråkig. För informanterna i denna undersökning kan det exempelvis vara nytt att agera i en domän där språkbyte sker, p.g.a. närvaro av tvåspråkiga individer. Tandefelt (1988) påpekar att det är naturligt att utnyttja två språks resurser i en talsituation där deltagarna är tvåspråkiga och ingen hänsyn behövs ta till enspråkiga individer.

2.3 Kodväxling

När en tvåspråkig sammanför båda språken i en talsituation kan man tala om kodväxling (se figur 1). Kodväxling kan uppkomma då båda språken är representerade hos talaren och när båda språken är tillgängliga i talsituationen. Kodväxling kan dock vara meningslöst om samtalspartnern inte förstår båda språken.

Baker (2006: 110) konstaterar att uppkomsten av kodväxling beror på vem som deltar i diskussionen, vad samtalsämnet är och hurdan kontext de befinner sig i. Gardner-Chloros (2009: 30) diskuterar kodväxlingsfenomenet utgående från *borrowing*, dvs. att man lånar

ett ord från ett annat språk än det man kommunicerar på. Kodväxling oftast sker i situationer där bägge språken är representerade hos talare som deltar i diskussionssituationen.

3 ETT TVÅSPRÅKIGT FÖRENINGSMÖTE

I detta kapitel diskuteras tvåspråkiga föreningar, tidigare undersökningar i tvåspråkig mötespraktik och ordförandes roll i ett tvåspråkigt möte.

3.1 Tvåspråkiga föreningar

Det finns 473 tvåspråkiga föreningar i Finland som har finska och svenska registrerade som officiella språk (Kiuru 2018). Enligt föreningslagen (1989/503, 9 §) kan man i föreningens stadgar bestämma att föreningen är såväl finsk- som svenskspråkig. ”En förening antecknas i registret på såväl finska som svenska, om föreningens stadgar har gjorts upp och anmälan till registret görs på bägge språken.” (Föreningslag 1989/503, 51 §).

I jämförelse med enspråkiga registrerade föreningar som det finns cirka 100 000 av, utgör de cirka 500 tvåspråkiga föreningarna en liten andel. (Patent- och registerstyrelsen 2018). Den faktiska tvåspråkigheten hos en förening beror på de språkliga val som ledamöterna gör. En enspråkig förening kan även ha tvåspråkiga medlemmar om föreningens stadga inte förbjuder det. En förening kan välja att skriva en språkpolicy för föreningen (se t.ex. Språkpolicy för Föreningen Ekonomerna vid Stockholms universitet, Språkpolicy - Svenska Samernas Riksförbund). Det är inte obligatoriskt för en förening att skapa en språkpolicy dock kan det ses som en anvisning i verksamhetens språkval. Ifall en en-, två- eller flerspråkig förening innehar en språkpolicy skall en ordförande tillsammans med ledamöterna tillämpa policyn i föreningens verksamhet som består bl.a. av möten.

3.2 Tidigare undersökningar i tvåspråkiga mötespraktiker

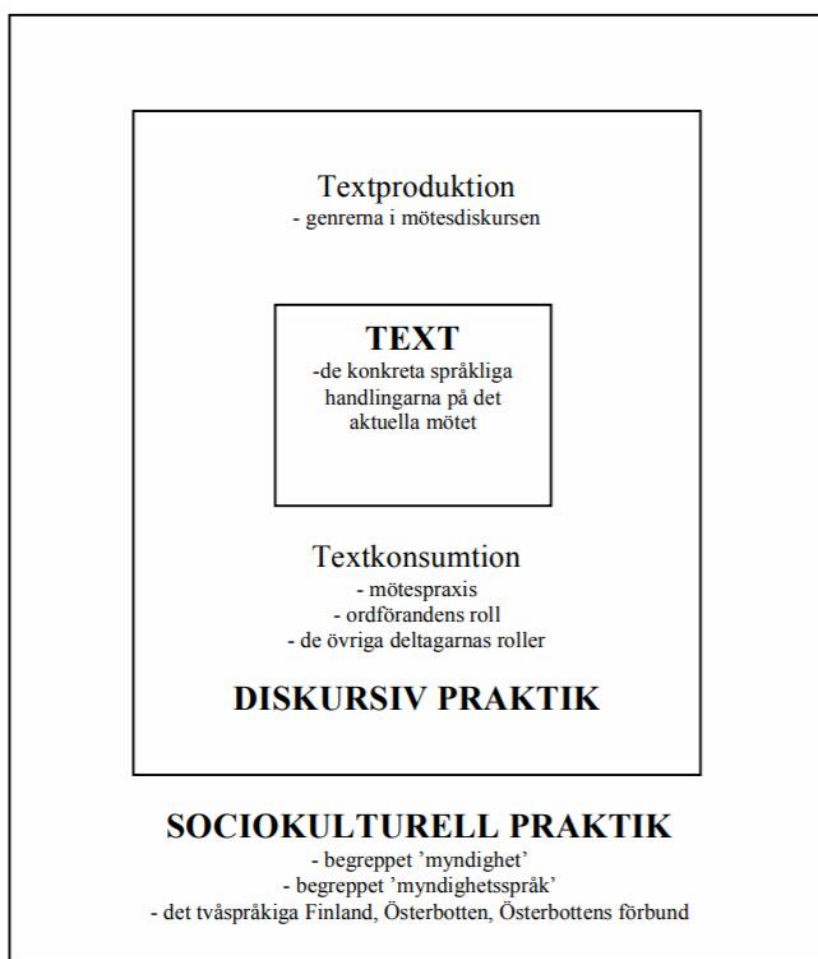
Forskarna har genom tiderna varit intresserade av hur tvåspråkiga kan hålla språken isär sina språk (Baker 2006: 248-249). Koskela och Puskala (2013: 153) konstaterar att språkförhållandena i landskapet Österbotten är nästan de motsatta än i övriga Finland, eftersom landskapet är tvåspråkigt med svensk majoritet.

Vik och Pilke (2017) har undersökt myndighetskulturen och fullmäktigemöten i Österbotten. Även Koskela och Puskala (2013) har studerat myndighetskommunikationen ur ett flerspråkigt perspektiv i en delstudie av projektet "Tvåspråkigheten och det mångkulturella Finland" (TMF 2011). Koskela och Dahl (2011) har vidare gjort en studie i ordförandes förmedlande mellan de två språken på landskapets samarbetsgrupp i Österbotten inom projektet TMF 2011.

Koskela och Puskala konstaterar att ordföranden och de övriga ledamöterna skall behärska bägge språken på ett tvåspråkigt möte om tolkning inte förekommer (2013: 152–153). De presenterar faktumet att tidigare forskning i mötesspråk har berört företag med tyngd på engelskan. Faktorn som skiljer dessa studier med undersökningar om tvåspråkiga möten är att ledamöterna är enspråkiga med olika språk och kultur, dvs. ledamöterna representerar inte enbart två språk (2013: 146). Koskela och Puskala har i sin studie "Tvåspråkiga möteskommunikation som diskursiv praktik" tillämpat Faircloughs tredimensionella modell för diskursanalys. Fairclough (1992) definierar diskursiv praktik enligt följande:

Begreppet diskursiv praktik står för de meningsskapande processer genom vilka texter produceras och konsumeras. [...] Ett tvåspråkigt möte som diskursiv praktik är intressant, eftersom man genom att studera mötet kan se vilka sociala identiteter, relationer och kunskapssystem som reproduceras där och hur de tar sig uttryck. (Fairclough 1992: 64 f. via Koskela & Puskala 2013).

Figur 4 nedan visar Koskelas och Puskalas modell för diskursiv praktik (Koskela & Puskala 2013: 146-147).



Figur 4. Koskelas och Puskalas tillämpning av Faircloughs tredimensionella modell för diskursanalys (Koskela och Puskala 2013: 147)

Koskela och Puskala (2013) förklarar modellen genom att allt språkbruk kan beskrivas med hjälp av tre dimensioner: text, diskursiv praktik och sociokulturell praktik. Med text avser Koskela och Puskala de konkreta språkliga förhandlingarna som sker på mötet medan diskursiv praktik är de meningsskapande processerna, dvs. rollerna samt de producerade och konsumerade texterna på mötet. Koskela och Puskala räknade de en- respektive tvåspråkiga inläggen på mötet för att kunna beskriva den diskursiva praktiken. Med sociokulturell praktik anges ramarna för diskursen, dvs. begreppsdefinitionerna och språkliga förhållandena i landskapet som i Koskelas och Puskalas undersökning visade sig vara speciella.

Fokus i min avhandling ligger i språkliga handlingar (Text), dvs. språkval samt i ordförandes och de övriga deltagarnas språkliga roller (Diskursiv praktik). Jag kommer att jämföra mina resultat med Koskelas och Puskalas resultat i avsnitt 4.2, där jag har använt mig av samma analysmetod som de.

3.3 Ordförandes roll i ett tvåspråkigt möte

Finlands kommunförbund har publicerat anvisningar för ordföranden sammanställda av Tarukannel och Myllymäki (2012). I anvisningar betonas det att en ordförande har en central ledarroll i sammanträden. Ordförandens uppgifter anses vara att ansvara för sammanträdet förlopp och att ansvara för sammanträdet laglydighet. "Ordföranden ska likaså se till att sammanträdet går sakligt till och att ledamöterna uppträder korrekt." (Tarukannel & Myllymäki 2012: 9-10).

Tarukannel och Myllymäki framhåller vidare ordförandes ansvar att konstatera beslut och avsluta behandlingen av ett ärende. Ordföranden skall även sammanfatta beslutet för protokollföraren. Sammanfattningen skall angå det som har beslutats och med vilken ordalydelse beslutet ska protokollföras.

Vid ett möte kan ledamöterna begära ordet av ordföranden antingen skriftligt, muntligt eller med att räcka upp handen. Suominen (1994) presenterar några centrala inlägg vid ett möte, såsom introduktionsord, framförande av ett förslag, understödande av ett förslag, arbetsordningsord och övrigt yttrande. Föreningar kan ha varierande mötespraktiker gällande t.ex. möteskallelser och protokollföring men gemensamt för alla möten är att ordföranden leder diskussionen. Tarukannel och Myllymäki lyfter fram en viktig poäng som fungerar som en röd tråd i vid möten, likbehandling av alla ledamöter: "Dessutom ska ordföranden i sin verksamhet beakta kraven i lagen om likbehandling. I lagen om likbehandling garanteras ett jämlikt bemötande." (2012: 17-22).

Suominen (1994: 61-64) presenterar ett exempel från en mötespraktik där ordföranden öppnas och avslutar ärendena. Ordföranden leder diskussionen i Suominens exempel, öppnar och avslutar ärendet med att sammanfatta beslutet. Suominens öppnings- och avslutningssätt exemplifieras nedan med utdrag från mitt material. I exempel 1 öppnar ordföranden på FÖTF:s möte ett ärende med att presentera ärendet. Vidare, frågar ordföranden om ledamöterna kan bestämma om ärendet (exempel 2) genom fråga och går över till följande ärende (exempel 3) genom att sammanfatta beslutet och presenterar följande ärende på föredragningslistan.

- (1) Då har vi som punkt tre godkännande av föredragningslistan och ää här har vi alltså ja` går igenom den nu snabbt bara alltså [...]
- (2) [...] jees så de` kommer men de` tar ja` upp där då senare kan vi godkänna den hä` föredragningslistan?
- (3) Bra tack för de` då e vi vid den hä` intressanta punkten nummer fyra val av ordförande [...]

Ordföranden ger ordet till den som begärt det. I första hand ger ordföranden allmän yttranderätt eller ordet för arbetsordningsord. Tarukannel och Myllymäki påpekar i anvisningar för ordföranden att ordförandes språk ska vara sakligt, klart och begripligt så att alla ledamöter hör och förstår det sagda oavsett språket som talas. Detta kan innebära exempelvis att ordföranden inte talar för snabbt eller medvetet med en dialekt som kan förorsaka missförstånd. Ordförandes språkval på tvåspråkiga möten har en viktig roll med tanke på alla parternas bästa förstånd (Tarukannel & Myllymäki 2012: 23).

Ordförandes språkval i ett tvåspråkigt möte har undersökts av både Koskela (2012) och Koskela och Dahl (2011). De har funnit i sin forskning att språkvalet vid majoriteten i både ordförandens och ledamöternas inlägg var svenska, dvs. ordförandes språkval var majoritetsspråket vid alla inläggen på möten. Dessutom ställde ordförandes språkval ramar och upprätthöll enhetlig kommunikation, dvs. ordföranden bestämde den språkliga normen vid ärenden på möten. Koskela och Dahl (2011) exemplifierar i sin undersökning en sådan språklig norm genom att presentera att ordföranden i både öppnar och avslutar ett ärende på svenska. Öppning och avslutning av ett ärende på samma språk blir till ett

naturligt språk som används vid kommunikationen med ledamöterna. Efter att ordföranden tagit i bruk en sådan språklig norm vid öppning och avslutning vid ett ärende kan ledamöterna förvänta detta i första hand.

Koskela (2012) och Koskela och Dahl (2011) fann i sina undersökningar av ordförandes språkval i tvåspråkiga möten att upprepande högläsning av föredragningslistan på bägge språken var ett viktigt sätt att upprätthålla tvåspråkigheten på ett möte. Även upprepning vid rutinmässiga öppningar och avslutningar av ärenden på bägge språken visade sig vara centralt i en tvåspråkig mötespraktik. Koskela (2012) konstaterar att ordföranden är ansvarig för interaktions framskridande och jämlikheten under möten samt att alla kan delta i mötet oavsett språk.

Koskela (2012) har analys visade att ordföranden i ett tvåspråkigt möte använder tre språkliga metoder: (1) upprepning av samma innehåll på det andra språket, (2) refererande av innehållet på det andra språket och (3) tvåspråkig tal. Koskela påpekar att ordföranden är en central språkförmedlare i möten och därmed har ansvaret att avgöra vilka saker som bör sägas på två språk. Som det kom fram tidigare i detta avsnitt skall mötesordförande kommunicera med mötessekreteraren eller protokollföraren om vad som beslutas och med vilken ordalydelse. Protokollföraren antecknar i protokollet vad som diskuteras enligt ordförandens anförande dvs. ledamöterna och ordföranden skall vara eniga om beslutet som protokollförs om inga avvikande meningar kommer fram (Tarukannel & Myllymäki 2012: 17).

4 UPPLEVT OCH FAKTISKT SPRÅKBRUK I UNDERSÖKNINGSMATERIALET

I detta kapitel analyserar jag det insamlade materialet uppdelat i informanternas egna uppfattningar och det faktiska språkbruket under mötet.

4.1 Informanternas upplevelser av ett tvåspråkigt möte

I enkäten fanns samma frågor på både finska och svenska på varsin sida och informanterna fick välja på vilket språk de besvarar dem. En del informanter svängde på enkäten och tog en titt på båda sidorna med olika språk och gjorde ett medvetet val på vilket språk de besvarade enkäten. Däremot började en del informanter besvara frågorna direkt på det språket som råkade vara framme då de började läsa frågorna, dvs. de tog inte en titt på den andra sidan av enkäten. På den sista enkätfrågan gällande valet att besvara enkäten på svenska angav en informant att hen svarade på svenska därför att det var den sidan av enkäten som var framme då hen fick enkäten. Två informanter svarade på frågorna på finska och åtta informanter svarade på svenska.

Enkätsvaren visar att alla informanter är bosatta i Österbotten. En informant angav sig vara hemma från ett land i Centraleuropa, en från Satakunda, en från Nyland och de övriga sju var från landskapet Österbotten. Alla informanter angav i enkäten att de förstår det som sägs på både finska och svenska (se tabell 1). Detta innebär att ledamöterna förstod diskussionens innehåll oavsett vilket språk som användes.

Tabell 1. Informanternas upplevelser av ett tvåspråkigt möte enligt enkätsvar

På lokalavdelningens möten använder jag (F4)	Svenska: 0 (0 %)	Finska 2 (20 %)	Både och: 8 (80 %)
På lokalavdelningens möten förstår jag det som sägs både på finska och svenska (F5)	Ja: 10 (100 %)	Nej: 0 (0 %)	
Svenskan är ett dominerande språk på mötet (F5)	Ja: 3 (30 %)	Nej: 4 (40 %)	
Språkbytet sker naturligt på mötet (F5)	Ja: 10 (100 %)	Nej: 0 (0 %)	
Jag läser föredragningslistan på svenska (F5)	Ja: 6 (60 %)	Nej: 3 (30 %)	

Tabell 1 visar att två av informanterna använder finska på möten och åtta av informanterna använder bägge språken.

Tre av informanterna som hade finska som modersmål svarade att de tycker att svenskan är ett dominerande språk på mötet. Fyra av informanterna som alla hade svenska som modersmål tyckte att svenskan inte dominerar och tre informanter hade inte besvarat frågan om språklig dominans på mötet. Detta kan bero på faktumet att detta var en sluten fråga med en fast antingen eller svarsalternativ, dvs. informanterna gavs inte möjligheten att motivera sitt svarsalternativ. Orskaen till dessa tre obesvarade enkätfrågor kan ligga bakom informantens svårighet att välja mellan Ja och Nej. Dessa tre informanter kan antagningsvis tycka att svenskan dominerar ibland eller vid vissa ärenden.

Informanterna var eniga om att språkbyte sker naturligt på möten (se tabell 1). Detta resultat reflekterar att språkbyte inte anses störa diskussionen eller att diskussionen inte avbryts på grund av språkbyte.

Informanterna har möjlighet att välja språket de läser föredragningslistan på vilket kan anses som positivt eftersom de har en möjlighet till språkval. Sex av informanterna uppgav sig läsa föredragningslistan på svenska oavsett modersmål (se tabell 1). Tre informanter som alla hade finska som modersmål läser föredragningslistan på finska. En informant lämnade frågan obesvarad. Detta innebär att de informanterna som angav sig ha finska som modersmål väljer att läsa föredragningslistan på finska.

Enligt enkätsvaren var orsaker till informanternas val att tala finska på möten att någon annan inleder diskussionen på finska, man har ett lämpligt uttryck i tankarna på finska eller att man tycker att det har talats tillräckligt mycket svenska. En informant svarade att hen använder gärna finska på grund av få möjligheter att använda det i andra situationer. Två av informanterna uppgav sig tala alltid finska på Vasa lokalavdelnings möten. Detta innebär att dessa informanter medvetet väljer vilket språk de använder på möten trots att de förstår det som sägs på bägge språken.

Svaren om användningen av svenskan var liknande som för användning av finska. Informanterna talar svenska när någon annan har inlett diskussionen på svenska, då de inte kommer ihåg hur man säger något på finska, då de talar direkt till någon som har svenska som modersmål eller slumpmässigt. Detta innebär att informanterna har möjlighet att delta i diskussionen oavsett språket och att de gör med ett medvetet eller omedvetet språkval.

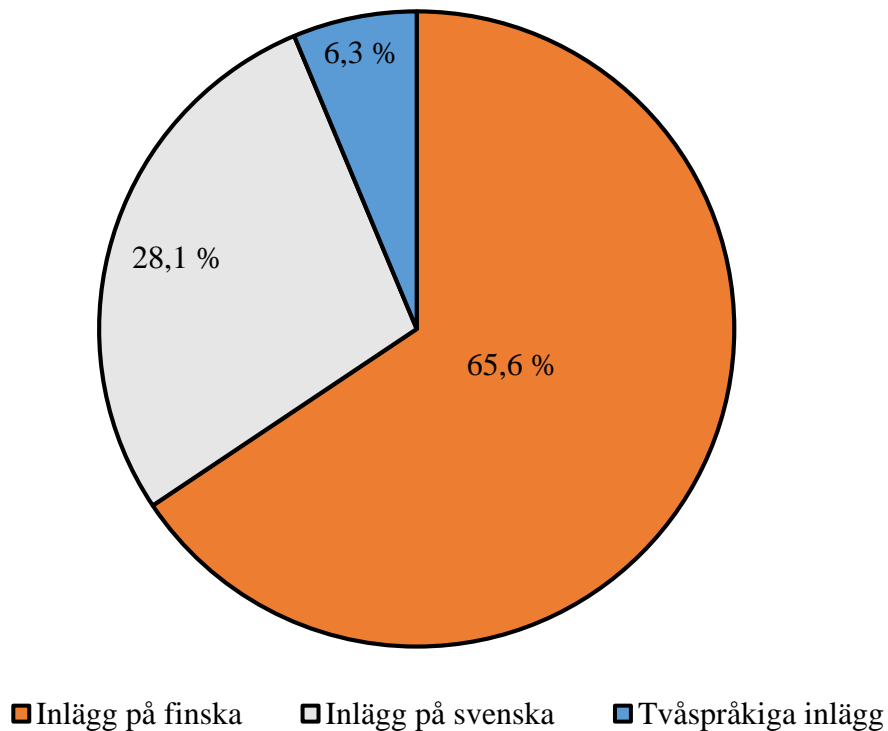
På enkätfrågan gällande skillnaden mellan att delta i ett enspråkigt och ett tvåspråkigt möte var svaren varierande. Vissa informanter menade att de enspråkiga informanterna är tysta då det språket som inte är deras modersmål talas. Orsaken till detta kan enligt en informant vara att en enspråkig inte förstår det andra språket tillräckligt väl.

Informanterna ansåg ändå att tvåspråkiga möten är bra träning ur översättarsynvinkel, alla får tala det språk de vill och man behöver inte uttrycka sig på ett språk som känns onaturligt. Tre av informanterna ansåg att det inte finns någon skillnad mellan en- och tvåspråkiga möten. Två av enkäter var obesvarade. Det viktigaste resultatet var att

informanterna tyckte att det kändes tryggt att använda bägge språken på Vasa lokalavdelnings möten och därmed sker även språkbytet naturligt.

4.2 Det faktiska bruket av två språk

Det aktuella höstmötet i denna avhandling tog ca 1 timme och 20 minuter. Jag upplevde att fördelningen mellan de två språken var rätt jämn under hela mötet. Analysen visade dock att finskan var det dominerade språket på mötet (se figur 5).



Figur 5. Översikt över en- och tvåspråkiga inlägg under mötet

Figur 5 visar att 65,6 % av inläggen var på finska, 28,1 % på svenska och 6,3 % var tvåspråkiga. Exempelen 4-6 nedan illustrerar hur jag har klassificerat ett inlägg att vara en- respektive tvåspråkig. Inläggen förekommer inte i en och samma diskussion. Exempel 4

är ett svenskspråkigt inlägg i min undersökning och exempel 5 är ett finskspråkigt inlägg. Exempel 6 illustrerar ett tvåspråkigt inlägg där bägge språken är tydligt representerade. Informanten inleder inlägget med ett finskt ord som hen läser i ett papper, belyser de andra informanterna med en förklaring på svenska och sedan fortsätter att läsa i pappret på finska. Efter hen har läst texten fortsätter hen på finska genom att inleda en diskussion om saken.

(4) Sen ja ja` kan ju också kolla om de har nåt` som utrymme var vi sku` kunna sitta för oss själva

(5) Yks` toinen tollanen idea tuli kans esille silloin se oli se et` samalla tavalla tapais ja ihan vaan juttelis` näistä käännösjulisteista

(6) Käsityöfestivaali ja` ha int` heller den dä` e-posten men tule viettämään luova ja innostava päivä laivalla känner ni till de` här yli merenkurkun käsityön ja designin parissa risteilyllä kohtaavat suomi ja ruotsi yhdessä nauttien käsillä tekemisen ja luomisen ilosta eri workshoppien luentojen ja elokuvien ja myytävien tuotteiden parissa [...] ja sitten ajatuksena oli että päätämme sit` osaston voiko olla mukana vähän puffaamassa

Mötet inleddes på svenska med öppning av mötet, val av mötesfunktionärer och godkännande av föredragningslistan. Exempel 7 illustrerar diskussionens karaktär där ordföranden har ordet och går igenom de första punkterna på föredragningslistan på svenska. Mötessärendena 1 och 2 bestäms i de första inläggen, dvs. mötets öppnande och val av mötesfunktionärer hör till mötestekniska ärenden.

(7) Ordförande: Hjärtligt välkomna till ti` vårt höstmöte ja` måst` säg` att [...] välkomna alla till vårt höstmöte o` då öppnar ja` så ska vi som punkt två välja mötesfunktionärer o` då sku ja` vilja kalla ja ska vi välja ordförande först ja` föreslår mig själv

Ledamot: Understödes

Ordförande: O` så föreslår ja` [personens namn] som sekreterare

Ledamot: Understödes

Ordförande: O` så behöver vi protokolljusterare...

Föredragningslistan var på bägge språken men verksamhetsplanen samt budgeten var upplagda endast på finska. Det är en orsak till det höga antalet inlägg på finska (se tabell

2) eftersom de var ärenden som väckte mycket diskussion på mötet. Behandlingsspråket på de innehållsliga ärenden var finska med några kommentarer och frågor på svenska där någon av informanterna upprepade innehållet på svenska. Exempel 8 nedan visar hur ordföranden inleder diskussionen av verksamhetsplanen vid det första inlägget på svenska. Inlägget inleds på svenska men språket byts till finska under diskussionens gång. Resten av diskussionen gällande punkten om medlemsmötet i verksamhetsplanen sker på finska. Diskussionen har alltså inslag av finska från första början vilket kan bero på att punkten om medlemsmötet står på finska på verksamhetsplanen och leder till språkbyte under diskussionens gång.

- (8) Ordförande: Då har vi verksamhetsplanen nu den hä` verksamhetsplanen e alltså nu ha` dom villa ha dom vill bara ha kortare o` kortare verksamhetsplaner o` dom ville ha sän` häna franska sträck de` e [personens namn] som ha skrivi` den här [...] ti` de` här ää tammikuussa vapaamuotoinen jäsentapaaminen här har [personens namn] ett förslag på va` vi sku` kunna göra på tammikuu iställe
 Ledamot 1: Noo [personens namn] ois tässä niinku`
 Ledamot 2: Ja nå eventuellt kanske då nu nu int` nånting före årsskifte` hinner ja` med så tammikuu låter lite bättre
 Ledamot 1: Mä mietin et` jos sä voisit siitä kertoa [...]

Som exempel 8 ovan visar var bägge språken representerade i diskussionen. Den första talaren talar svenska men läser ärendets namn på finska från verksamhetsplanen. Talaren, dvs. ordföranden ger ordet till en ledamot (ledamot 1) som svarar på finska. En annan ledamot (ledamot 2) svarar på svenska med inslag av det finska ordet som ärendet började med, ”tammikuu” (=januari) och därav fortsätter ledamot 1 med ett inlägg som hen yttrar på samma språk som sitt tidigare inlägg, dvs. på finska.

Ur ljudinspelningsmaterialet valde jag att lyssna på sex informanter av tio. Dessa sex informanter (A-F) var de mest aktiva att delta i diskussionen oavsett språk. De övriga fyra röster kunde jag inte urskilja från varandra och de hade färre inlägg på mötet. I tabell 2 nedan presenteras antalet en- och tvåspråkiga inlägg hos de sex mest aktiva informanterna A-F samt procentandelen av deras en- och tvåspråkiga inlägg med en decimals noggrannhet. Till *övriga informanter* hör alla de övriga fyra vems röster jag inte kunde precisera utgående från ljudmaterialet.

Tabell 2. Antalet och andelen en- och tvåspråkiga inlägg hos informanterna

Informant	Inlägg på finska	Inlägg på svenska	Tvåspråkiga inlägg	Totalt
A	51 (57,3 %)	26 (29,2 %)	12 (13,4 %)	89
B	20 (46,5 %)	22 (51,2 %)	1 (2,3 %)	43
C	68 (64,8 %)	30 (28,6 %)	7 (6,7 %)	105
D	22 (62,9 %)	12 (34,3 %)	1 (2,9 %)	35
E	21 (91,3 %)	2 (8,7 %)	0	23
F	16 (94,1 %)	1 (5,9 %)	0	17
Övriga	31 (83,8 %)	5 (13,5 %)	1 (2,7 %)	37
Totalt	229 (65,6 %)	98 (28,1 %)	22 (6,3 %)	349

Det producerades sammanlagt 327 enspråkiga och 22 tvåspråkiga inlägg under mötet. När ett ärende diskuterades på svenska kunde det uppkomma några frågor på finska som avbröt diskussionen för en stund. I sådana fall förekom det upprepande av innehållet på finska. Exempel 9 är ett exempel på en diskussion som pågick på svenska tills en informant ställde en fråga på finska. Efter hen fick ett svar fortsatte de övriga informanterna den föregående diskussionen på svenska. Ordföranden avslutade ärendet efter exempel 9 på finska.

(9) Ordförande: [...] då klubbar ja` de`!

Ledamot 1: Mutta onko siinä liian monta jos säännöissä sanotaan

Ledamot 2: Ei ei kun [personens namn] ei ole varsinainen koska hän on opiskelijajäsen hänellä ei esimerkiksi oo syyskokouksessa äänivaltaainen [...]

Ordförande: Kyllä jep hyvä kiitos ja tervetuloa mukaan toimikuntaan [personens namn] lähetti kauheesti terveisiä kaikille hän ei päässyt niin

Ledamot 2: Toimikunta varmaan keskuudestaan valitsee sihteerin ei tarvitse miettiä sitä

Ordförande: Jo så e de` att sen då när vi konsituerar oss så men kan ja lite fundera

Koskela och Puskala (2013: 151) illustrerar den diskursiva praktiken på ett tvåspråkigt möte med hjälp av en tabell (se tabell 3 nedan) där de har räknat antalet en- och tvåspråkiga inlägg.

Tabell 3. Antalet och procentandelen tvåspråkiga och enspråkiga inlägg (Koskela och Puskala 2013: 151)

Inlägg	Antal	%
Tvåspråkiga	64	60,4
Enspråkiga	42	39,6
<i>finska</i>	24	
<i>svenska</i>	18	
Totalt	106	100

Av inläggen är mer än hälften (60,4 %) tvåspråkiga, dvs. 64 inlägg av de totala 106 inläggen. Jämfört med mitt resultat av en- och tvåspråkiga inlägg på FÖTF:s möte dominerar de tvåspråkiga inläggen i Koskelas och Puskalas fall. I jämförelse med Koskelas och Puskalas (2013) resultat kan man konstatera att diskussion på mötet i mitt material skedde på två språk. Koskela och Puskala fann i sin undersökning av tvåspråkig möteskommunikation att den diskursiva praktik som fungerade som en modell för mötet talade deltagarna sitt modersmål medan myndigheternas representanter och ordföranden använde bägge språken. Att fungera tvåspråkigt på ett möte ställer höga krav på

myndigheternas representanter, dvs. experter eftersom de skall behärska sitt specialområde, kunna förmedla mellan myndighetsspråk och allmänspråk och utöver detta behärska bägge inhemska språken på en hög nivå.

I min fallstudie dominerar inte de tvåspråkiga inläggen som det gjorde i Koskelas och Puskalas undersökning. Även i Koskelas (2012) samt Koskelas och Dahls (2011) undersökningar var språkfördelningen jämnare än i min fallstudie där endast 22 inlägg av de totala 349 inläggen var tvåspråkiga. I Koskelas och Dahls undersökning var fördelningen mellan de en- och tvåspråkiga inläggen; 24 enspråkiga och 35 tvåspråkiga inlägg och i Koskelas undersökning var fördelningen mellan inläggen; 118 enspråkiga och 59 tvåspråkiga inlägg.

Informanterna A, B och C var de mest aktiva att delta i diskussionen på mötet i min undersökning. Informant A har svenska som modersmål. Hens kommentarer riktade till informant B var mestadels på svenska och vice versa. Informant C hade sammanlagt 105 en- och tvåspråkiga inlägg och därmed var hen den mest aktiva att delta i diskussionen. Informant C anpassade språket enligt de andra informanternas modersmål och när informanterna A, B och C var i samtal med varandra talade de endast svenska. Informant C var sammanfattningsvis en aktiv diskuterare eftersom en del av ordförandens inlägg handlar om öppning och avslutande av ett ärende. Däremot informant D språket enligt till vem inlägget var riktat och informanterna E och F höll sig mestadels till finskan under mötet.

Verksamhetsplanen diskuterades mestadels på finska med några sekvenser på svenska. Ett exempel av en sekvens på svenska var då informant C som producerade majoriteten av inläggen på mötet berättade om en evenemangspunkt på verksamhetsplanen och därmed svarade på frågor ställda av de övriga informanterna på bägge språken. Verksamhetsplanen var tillgänglig endast på finska vilket kunde avgöra språket för diskussionen. Verksamhetsplanen och budgeten var de ärenden som väckte mest diskussion på mötet. Budgeten diskuterades mestadels på finska då informant D ledde diskussionen om ärendet på finska. Några sekvenser på svenska framkom exempelvis då informant B frågade på svenska "Ursäkta?" eftersom hen inte hörde det som sades precis

innan. Det sagda upprepades på svenska. Hen hörde inte vad som sades precis innan eftersom utgående från videomaterialet visar att hen diskuterade tyst med en annan ledamot.

I avsnitt 2.2 presenterades Grosjeans (1982) fyra faktorer som påverkar språkvalet: (1) deltagare, (2) situation, (3) topik och (4) funktion. Nedan i tabell 4 presenterar jag faktorer som är väsentliga för mötet i min fallstudie.

Tabell 4. Faktorer som påverkade språkvalet i FÖTF:s möte

Faktor	
1. Deltagare	ca. 25-60 åriga kvinnor, högutbildade översättare, professionella språkvetare, bekanta med varandra från förr, en- och tvåspråkiga bakgrund
2. Situation	närvaro av en- och tvåspråkiga, formell mötespraktik, informell diskussion, språkdomän, ett höstmöte
3. Topik	föreningens verksamhet som diskussionsämne, föredragningslistan och person som styr diskussionen, ämnesspecifikt ordförråd, ledamöternas förtroendeuppdrag
4. Interaktionens funktion	diskussion, allas åsikter skall höras, språkliga rutiner (ex. Kannatetaan eller Understödes)

Ledamöterna deltog på det stadgeenliga höstmötet som ett förtroendeuppdrag vid föreningen. Ledamöterna var professionella, högutbildade översättare och språkvetare. Ledamöterna var kvinnor i cirka 25-60 års ålder, dvs. ledamöterna har mer och mindre erfarenhet av branschen och föreningen.

Ledamöterna var bekanta med varandra från förr. Man kan inte veta ifall ledamöterna var precis medvetna om varandras språkkunskaper eller språklig bakgrund men de var

medvetna om både en- och tvåspråkiga individers närvaro på mötet. Diskussionen mellan ärenden på föredragningslistan var informellt av sin karaktär eftersom andra saker än mötespraktiska eller saker som handlade om föreningen diskuterades. Lokalen var bekant för ledamöterna från förr och den fungerade som en språkdomän där bägge språken kunde användas naturligt.

Mötet var föreningens stadgeenliga höstmöte vilket gjorde mötet rätt formell eftersom det fanns ärenden man skall bestämmas av i tur och ordning. Dessutom fanns det en föredragningslista och en person som styrde diskussionen. Både ordföranden och ledamöterna använde mötespraktiska och ämnesspecifika ordförråd på mötet. Under den informella diskussionen använde ledamöterna egna branschens ämnesspecifika ordförråd. På mötet uppmuntrade ordföranden ledamöterna att delta i diskussion eftersom beslutsfattandet sker efter diskussion om ett ärende. Det uppkom några språkliga rutiner vid mötet. Dessa handlade om att önska ledamöterna välkommen, tacka för ett svar och att understöda ett beslut.

4.3 Sammanfattning

Under det studerade mötet producerades 229 (65,6 %) finska inlägg och 98 (28,1 %) svenska inlägg vilket avslöjar att finskan var det dominerande språket på mötet. Bägge språken användes på mötet och språkbytet sker naturligt enligt informanterna. Av tio informanter hade åtta besvarat min enkät på svenska och två på finska. Detta kan kopplas samman med fördelningen av språkanvändningen på mötet och med att sex av tio informanter uppgav sig läsa föredragningslistan på svenska.

Fyra av informanterna hade svenska som modersmål, fyra finska som modersmål och de övriga två var tvåspråkiga. Den ena av de tvåspråkiga hade ett annat språk än finska eller svenska som modersmål. Informanterna med svenska som modersmål angav sig använda båda språken på mötet. Av de informanterna som hade finska som modersmål angav sig två av dem tala båda språken på mötet och två använda endast finska. Detta kommer fram

även i kartläggning av det faktiska språkbruket på det studerade mötet. De övriga två informanterna angav sig vara tvåspråkiga och de använde både finska och svenska på Vasa lokalavdelnings möten. Sammanfattningsvis använde åtta av de tio informanterna som deltog i undersökningen bägge språken på mötena och två använder finska.

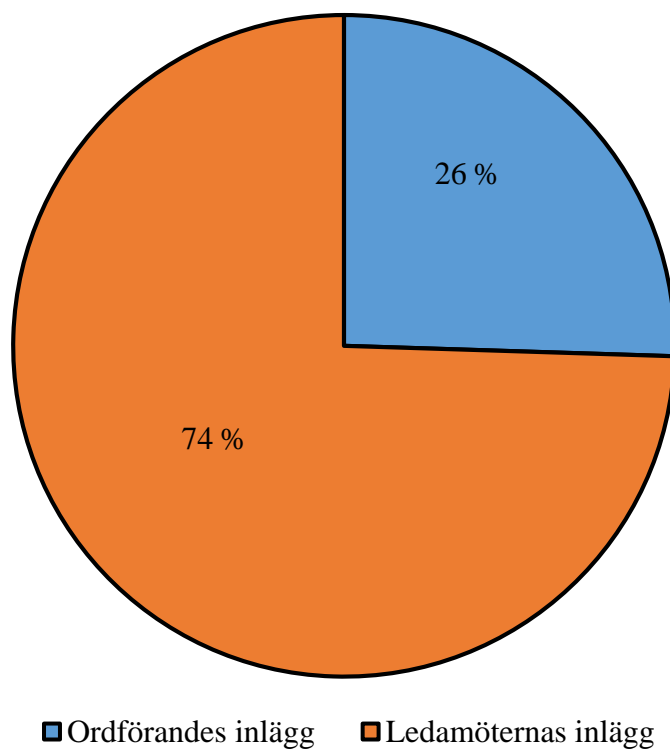
Verksamhetsplanen och budgeten var upplagda endast på finska och de ärendena väckte mest diskussion på mötet vilket påverkade antalet producerade inlägg på finska. En informant uppgav även i enkätsvaren att hen använder finska då någon annan talar finska.

5 ORDFÖRANDES SPRÅKLIGA AGERANDE

Detta kapitel fokuserar ordförandes språkliga agerande under mötet med betoning på hens språkbyte och dess inverkan på språkpraxisen på mötet.

5.1 Ordförandes språkval

Informant A var ordföranden för mötet. Sammanlagt hade ordföranden 89 inlägg varav 51 inlägg var på finska, 26 på svenska och 12 var tvåspråkiga inlägg. De övriga ledamöterna som jag analyserade (A-F) hade sammanlagt 260 inlägg. Figur 6 nedan visar översikten över ordförandes och ledamöternas inlägg.



Figur 6. Översikt över ordförandes och ledamöternas inlägg

Man kan konstatera på basen av figur 6 att ordföranden var aktiv i diskussionen. Hen dominerade dock inte diskussionen eftersom ca tre fjärdedelar av inläggen producerades av de övriga ledamöterna. Informant C var dock den enda av informanterna som hade fler inlägg än informant A, ordföranden för mötet. Nedan (tabell 3) presenteras en översikt över ordförandens språkval vid öppning och avslutande av ärenderna på föredragningslistan.

Tabell 5. Ordförandes språkval vid öppning och avslutning av ett ärende

Ärendet	Öppnades på	Avslutades på
1. Mötet öppnas	svenska	svenska
2. Val av mötesfunktionärer	svenska	svenska
3. Godkännande av föredragningslistan	svenska	svenska
4. Val av ordförande för lokalavdelningen	svenska	svenska
5. Val av medlemmar till lokalavdelningens kommitté	svenska	finska
6. Val av lokalavdelningens representant till förbundets höstmöte	svenska	svenska
7. Verksamhetsplan	svenska	svenska
8. Budget	svenska	finska
9. Eventuella övriga ärenden	finska	finska
10. Mötet avslutas	finska	finska
Totalt	2 finska 8 svenska	4 finska 6 svenska

Totalt öppnade ordföranden två av ärendena på finska och åtta av ärendena på svenska och avslutade fyra av ärendena på finska och sex av ärendena på svenska. Orsaken till språkvalet är exempelvis att ordföranden använde den svenska föredragningslistan

eftersom resultatet visar att öppningsspråket var oftast svenska. Språkvalet kan möjligen bero på att svenska var hans modersmål (se tabell 2). Majoriteten av ordförandes inlägg var på finska vilket tyder på att ordföranden var aktiv i diskussionen oavsett språk. I avsnitt 5.2 kommer det fram några exempel som ledde till språkbytet.

5.2 Inverkan av ordförandens språkval på språkpraxis

Informanterna hade varierande åsikter om svenskans dominans på möten men de var eniga om att språkbytet skedde naturligt (se avsnitt 4.1). Det upplevde jag också utgående från videomaterialet eftersom ingen av informanterna bestämde behandlingsspråket för ett ärende utan diskussion skedde fritt.

Informanterna svarade i enkäten att de talar svenska när någon annan har inlett diskussionen på svenska, då de inte kommer ihåg hur man säger något på finska, då de talar direkt till någon som har svenska som modersmål eller slumpmässigt (se avsnitt 4.1). Då ordföranden öppnade ärenden på svenska byttes språket till finska antingen stegvis med inslag av finska ord, exempelvis i behandlingen av verksamhetsplanen eller på grund av att en informant talade finska oavsett diskussionsspråket före hans replik (se exempel 8 i avsnitt 4.2).

Koskela och Dahl (2011) fann i sin undersökning att ordföranden oftast öppnar och avslutar ett ärende på svenska men diskussion under inlägget sker på finska. Detta resultat kom fram i mitt material (se exempel 8 i avsnitt 4.2) eftersom ordföranden inledde sitt inlägg på svenska, diskussion skedde på finska och svenska och slutligen ärendet både öppnades och avslutades på svenska. I tabell 6 nedan presenteras vilka språk som användes vid diskussionerna av de olika mötesärenden.

Tabell 6. Diskussionsspråket vid de olika mötesärenden

Ärendet	Diskussion på
1. Mötet öppnas	svenska
2. Val av mötesfunktionärer	finska och svenska
3. Godkännande av föredragningslistan	finska och svenska
4. Val av ordförande för lokalavdelningen	finska och svenska
5. Val av medlemmar till lokalavdelningens kommitté	finska och svenska
6. Val av lokalavdelningens representant till förbundets höstmöte	svenska
7. Verksamhetsplan	finska och svenska
8. Budget	finska och svenska
9. Eventuella övriga ärenden	finska och svenska
10. Mötet avslutas	finska

Tabellen visar att det fanns få ärenden som diskuterades endast på ett språk. Ordförandens språkval avgjorde inte diskussionsspråket. Ärenden 1, 6 och 10 där bara ett språk användes var sådana som inte ledde till diskussion bland ledamöterna. Ordföranden öppnade ärende 1 och gick med det samma över till ärende 2. Ärende 6 öppnades av ordföranden där hen förslög ett namn som informanterna understödde och sedan gick de

över till ärende 7. Vid mötets avslutning, ärende 10, konstaterade ordföranden på finska att mötet är avslutat.

Vid ärendena 1-4 var det dominerande språket svenska med några inslag av finska exempelvis "Kannatetaan!" (=Understödes!). Vid ärende 5, val av medlemmar till lokalavdelningens kommitté var ordföranden redo att klubba beslutet men precis innan det ställde en informant en fråga på finska vilket ledde till avslutandet av ärendet på finska (se exempel 9, se avsnitt 4.2).

Efter att ärende 5 avslutades på finska ställde informant C en fråga till ordföranden på finska där informant B kom med i diskussionen (se exempel 10).

- (10) Ordförande: Jep hyvä kiitos ja tervetuloa mukaan toimikuntaan [personens namn] lähetti kauheesti terveisiä kaikille hän ei päässyt tänne tota ää niin
 Ledamot 1: Toimikunta varmaan keskuudestaan valitsee sihteerin
 Ordförande: Kyllä
 Ledamot 1: Ei tarvitte niitten mieltä sitä
 Ledamot 2: Ja just så e de` ju ibland
 Ordförande: Så e de` att då när vi konstituerar oss så då men man kan ju lite fundera int e
 Ledamot 2: Mm
 Ordförande: Int` e de` ju sådär för mycket de` vill säga ja` tror att vi allihopa ha` allihopa måste försöka lite hjälpas åt [...] ja då dedäran val av lokalavdelningens representant nummer sex [...]

Ordföranden svarade till både informant C och B på svenska. Efter att ordföranden hade besvarat informanterna öppnade hen ärende 6 på svenska, dvs. fortsatte med det språket hen talade innan. Ärendena 7 och 8, dvs. budgeten och verksamhetsplanen väckte mest diskussion på bägge språken. Ordföranden inledde båda ärenden på svenska och avslutande ärende 7 på svenska och ärende 8 på finska. Vid ärende 9, dvs. övriga ärenden diskuterades på finska utöver att ordförandet ställde en fråga på svenska (se exempel 11).

- (11) Kyllä onko tässä vaiheessa vielä jotain jotain nänting som nån vill

Exempel 11 visar även att ordföranden beaktar alla informanterna på ett tvåspråkigt möte eftersom hen ställer frågor på bägge språken och därmed ger en möjlighet till ledamöterna att uttrycka sig på vardera språket. Till ordförandes inlägg (exempel 11) ställer informant E en fråga på finska och därmed fortsätter diskussionen på finska. Medan diskussionen gick vidare till ärenden som inte var relevanta för mötet föreslog informant C att mötet kan avslutas och därmed avslutade ordföranden mötet på finska då diskussionsspråket för tillfället var finska (se exempel 12).

- (12) Ledamot 1: No minä haluaisin kysyä minä saan jatkuvasti semmonen sähköposti [...] onko teillä sama asia se tulee jatkuvasti ja tiedätkö mitä se on
 Ledamot 2: Mä oon heittäny ne roskeen
 Ordförande: Mä heitän ne kans roskeen
 Ledamot 2: Meillä on [...]
 Ledamot 1: Joo mutta se minun [...]
 Ledamot 2: Sitten oli [...] tää ei kokous on varmaan päättynyt
 Ordförande: Ei mä just sitä ajattelin että jos ei ole nyt sitten muita asioita niin sit` me voidaan varmasti päättää kokous tähän

5.3 Sammanfattning

Ordföranden öppnade och avslutade största delen av ärenden på föredragningslistan på svenska. Av 10 ärenden öppnades bara två på finska medan nästan hälften (fyra ärenden) avslutades på finska. Orsaken till varför flera ärenden avslutades på finska var att ordföranden avslutade ärendet på det språket som diskussionen om ärendet slutade på. Orsaken till varför ordföranden öppnade och avslutade största delen av ärenden på svenska var att hen läste föredragningslistan på svenska och hade svenska som modersmål. Ärendena väckte diskussion oavsett språket som ärendet inleddes på som Koskela och Dahl (2011) fann i sin undersökning.

Verksamhetsplanen och budgeten väckte mest diskussion, dvs. de ärendena tog längst tidsmässigt längst på mötet. Dessa ärenden behandlades mestadels på finska med några inlägg på svenska då ordföranden eller ledmöten ställde preciserande frågor eller gav

kommentarer. Ordföranden tog i beaktande bägge språken under mötet och valde språket hen diskuterade med enligt ledamot eller på vilket språk frågan ställdes.

6 SLUTDISKUSSION

Jag har undersökt hur mötespraktiken fungerar då två språk är i kontakt och hurdan inverkan ordförandes språkval har på språkpraxis under mötet. Materialet som bestod av ljud- och videoinspelningar och enkäter gav svar på de forskningsfrågor som ställdes för undersökningen. Enkätsvaren visade att informanterna bor i landskapet Österbotten, fyra har svenska som modersmål, fyra finska som modersmål och två är tvåspråkiga varav den ena med andra språkpar än finska och svenska.

Oavsett modersmålfördelningen använder åtta av de tio informanterna bägge språken på möten och två använder endast finska. Informanterna var eniga om att språkbytet sker naturligt på Vasa lokalavdelnings möten och att de förstår vad som diskuteras oavsett språket. Tre av informanterna som hade finska som modersmål svarade att de tycker att svenskan är ett dominerande språk på mötena men min undersökning visade att svenskan inte dominerar utan inläggen på finska stod tydligt på första plats.

Öppning och avslutning av ett ärende på föredragningslistan skedde oftast på svenska mycket på grund av att ordföranden läste föredragningslistan på svenska och hade svenska som modersmål. Trots att de flesta ärenden öppnades och avslutades på svenska hade ordföranden fler inlägg på finska än tvåspråkiga inlägg eller inlägg på svenska under mötet. Ledamöternas och ordförandes enspråkiga inlägg var i tydlig majoritet av de totala inläggen som kunde förorsakas av att de innehållsiga ärendena, exempelvis behandlingen av verksamhetsplanen och budgeten väckte mest diskussion och tog långs på mötet tidsmässigt.

Ur ljudinspelningen kunde man dra den slutsatsen att vissa informanter förhöll sig endast till ett språk då de diskuterade med en viss informant, dvs. de valde att tala ett språk med en person. Två informanter angav i enkäten att de talar endast finska och i inspelningen fanns det två informanter som gjorde så. På enkätfrågorna när och varför språkbytet sker besvarade informanterna att då någon annan inleder diskussionen på ett annat språk eller då de har ett lämpligt uttryck i tankarna och inte kommer på ett ord på ett av språken. Enligt informanterna kunde de även medvetet byta språk på grund av det ena språkets

dominans eller viljan att använda mera av ett av språken. Miljön och situationen informanterna befann sig i kunde tänkas som en tvåspråkig domän där bägge språken tas gynnsamt emot. Språkbytet kunde ske slumpmässigt eller medvetet, då någon talat direkt till en som har det andra språket som sitt modersmål.

Denna avhandling är en fallstudie och den ger en inblick i hur två språk i en och samma möte fungerar. Ordförandens språkval avgjorde inte diskussionsspråket på det tvåspråkiga mötet. Resultaten kan hjälpa oss förstå hur tvåspråkiga möten fungerar i praktiken och att det är även andra faktorer som styr vår språkpraxis än språkkunskaperna, exempelvis föredragningslistor och bilagor. Det är viktigt att ledamöterna skall få yttra sig på det ena eller andra språket och det främjar individens delaktighet i vårt samhälle. Jag hoppas att tvåspråkighet och tvåspråkiga möten fortsättningsvis studeras av språkvetare så att de skulle bli allt vanligare och skapa positiva upplevelser av tvåspråkighet.

LITTERATUR

- Baker, Colin (2006). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. 4:e upplagan. USA.
- Berglund, Raija (2008). *Ett barns interaktion på två språk – En studie i språkval och kodväxling* [online]. Acta Wasaensia No 190. Språkvetenskap 37. Vasa: Universitas Wasaensis. [Citerat 10.10.2018] Tillgänglig: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-227-4.pdf
- Finlands översättar- och tolkförbund (2010). Stadgar – Säännöt ruotsiksi [online]. [Citerat 10.10.2018] Tillgänglig: <https://www.sktl.fi/liitto/sktl-n-hallinto/stadgar-saannot-ruotsiksi/>
- Föreningen Ekonomerna vid Stockholms universitet (2016). Språkpolicy [online]. Tillgänglig: <http://media.fest.se/2017/10/SPR%C3%85KPOLICY.pdf>
- Föreningslag 26.5.1989/503
- Gardner-Chloros, Penelope (2009). *Code-switching*. England: Cambridge University.
- Grosjean, Francois (1982). *Life with Two Languages. An Introduction to Bilingualism*. Harvard University.
- Herberts, Kjell, Laurén, Christer, Laurén, Ulla & Strömman, Solveig (red.) (1997). *Flerspråkighetens dimensioner : individ, familj och samhälle*. Vasa: Vasa universitet.
- Hyltenstam, Kenneth & Stroud, Christopher (1991). *Språkbyte och språkbevarande. Om samiskan och andra minoritetsspråk*. Sverige: Lund Studentlitteratur
- Johansson, Lars-Erik (2012). Språksociologin domäner: en begreppsanalytisk studie [online]. I: VAKKI Symposium XXXIII. *Perspektivet som utmaning*. Vasa: Vasa universitet. 104. [Citerat 10.10.2018] Tillgänglig: http://www.vakki.net/publications/2013/VAKKI2013_Johansson.pdf
- Kiuru, Louna (2018). Kysymys yhdistysten lukumäärästä. E-post från Lammi till Patent- och registerstyrelsen (Bilaga 1.) 1.10.2018.
- Koskela, Merja (2012). Puheenjohtaja kielenvälittäjänä kaksikielisessä kokouksessa [online]. I: VAKKI Symposium XXXII. *Språk i rörelse*. Vasa: Vasa universitet. 94-105. [Citerat 4.10.2018] Tillgänglig: http://www.vakki.net/publications/2012/VAKKI2012_Koskela.pdf

- Koskela, Merja & Emma Dahl (2011). Suomen ja ruotsin vuorottelu kaksikielisessä kokouksessa – Kielenalinnan näkökulma [online]. I: VAKKI Symposium XXXI. *Språk och etik*. Vasa: Vasa universitet. 153. [Citerat 10.10.2018] Tillgänglig: http://www.vakki.net/publications/2011/VAKKI2011_Koskela&Dahl.pdf
- Koskela, Merja & Jaana Puskala (2013). Tvåspråkiga möteskommunikation som diskursiv praktik [online]. *Svenskans beskrivning 32. Förhandlingar vid trettioandra sammankomsten för svenskans beskrivning*. Karlstad: Karlstads universitet. 145. [Citerat 10.10.2018] Tillgänglig: <http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:668625/FULLTEXT01.pdf>
- Meeriam, Sharan B (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Sverige: Lund Studentlitteratur
- Patel, Runa & Bo Davidson (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Patent- och registerstyrelsen (2018) [online]. [Citerat 10.1.2019] Tillgänglig: https://www.prh.fi/sv/yhdistysrekisteri/yhdistysrekisterin_esittely.html
- Pilke, Nina & Gun-Viol Vik-Tuovinen (2012). Maakunnassa maakunnan tavalla – kaksikieliset kokoukset luottamushenkilöiden arjessa [online]. Vasa: Vasa universitet. [Citerat 10.10.2018] Tillgänglig: <http://journal.fi/afinlavk/article/view/60037>
- Stadga för Vasa lokalavdelning (u.u.)
- Suominen, Riitta (1994). *Käytännön kokous- ja neuvottelutaito*. Tampere: Kirjayhtymä.
- Svenska Samernas Riksförbund - SSR (2013). Handlingsplan för det samiska språkets användning inom Sámiid Riikkasearvi - SSR [online]. Tillgänglig: <https://www.sapmi.se/vart-arbete/policydokument/sprakpolicy/>
- Tandefelt, Marika (1988). *Mellan två språk. En fallstudie om språkbevarande och språkbyte i Finland*. Sverige: Uppsala universitet.
- Tarukannel, Tuuli & Myllymäki, Riitta (2012) [online]. ABC för ordförande. Finlands kommunförbund. [Citerat 11.1.2019] Tillgänglig: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=2ahUKEwi4g5PQ5aHeAhWFFCwKHalJAu4QFjACegQIAhAC&url=http%3A%2F%2Fshop.kunnat.net%2Fdownload.php%3Ffilename%3Duploads%2Fpuhjohtabc_sisaltosv.pdf&usg=AOvVaw1sv6Elrjqlb0C9GjMYW59P
- Vik, Gun-Viol & Nina Pilke (2017). Tvåspråkig mötespraxis inom kommunalpolitiken ”Det är fantastiskt att vi kan använda vårt eget modersmål och att vi förstår varandra”. *Folkmålsstudier* 55. Vasa: Vasa universitet.

Österbottens förbund (2018). Österbotten i siffror 2018 [online]. [Citerat 4.10.2018]
Tillgänglig: <http://www.pohjanmaalukuina.fi/assets/10/Pohjanmaalukuina/2018-Osterbotten-i-siffror-Pohjanmaa-lukuina.pdf>

BILAGOR

Bilaga 1. Kysymys yhdistysten lukumäärästä

Saapunut Kirjaamoon : 01.10.2018 11:51

Otsikko : Kysymys yhdistyksien lukumäärästä

Kuvaus : Hei,

Kirjoitan pro gradu-tutkielmaani Vaasan yliopistolle ja tarvitsisin tietooni kuinka monta kaksikielistä (suomi/ruotsi) yhdistystä on Suomessa?

Kiitos jo etukäteen!

Terveisin,

Isa Lammi

Vastaanottaja: Isa-Maria Lammi;

- Merkitse seurantaan. Aloita viimeistään 2. lokakuuta 2018. Määräpäivä 2. lokakuuta 2018.

Hei,

kiitos PRH:hon tänään lähettämästäsi yhteydenotosta.

Tarkastin tilanteen tietojärjestelmien ylläpidosta vastaavasta yksiköstä, ja sain seuraavat lukumäärätiedot:

Kaksikielisiä 473 yhdistystä, 1 uskonnollinen yhdyskunta ja 1 seurakunta tällä hetkellä rekisterissä

Isa, toivottavasti pääset tällä tiedolla eteenpäin. Työn iloa sinulle pro gradun merkeissä ja mukavaa syksyä!

yst. Louna Kiuru PRH:sta

Louna Kiuru

Asiakaspalveluesimies

Patentti- ja rekisterihallitus

Bilaga 2. Enkätfrågorna på svenska

1. Jag är hemma från _____.

2. Jag bor nu i _____.

3. Ringa in rätt svar:

Jag _____ är svenskspråkig är finskspråkig
 _____ är tvåspråkig har ett annat språk som modersmål

4. Ringa in rätt svar:

På lokalavdelningens möten använder jag _____ svenska _____ finska _____ både och _____

5. Välj mellan Ja och Nej:

	Ja	Nej
På lokalavdelningens möten förstår jag det som sägs både finska och svenska	—	—
Svenskan är ett dominerande språk på mötet	—	—
Språkbytet sker naturligt på mötet	—	—
Jag läser föredragningslistan på svenska	—	—

6. På lokalavdelningens möten talar jag finska när...

7. På lokalavdelningens möten talar jag svenska när...

8. Skillnaden mellan att delta i ett enspråkigt och ett tvåspråkigt möte är...

9. Varför valde du att svara i enkäten på svenska?

Bilaga 3. Enkätfrågorna på finska

1. Olen kotoisin_____.

2. Asun tällä hetkellä_____.

3. Ympyröi oikea vastaus:

Olen	ruotsinkielinen	suomenkielinen
	kaksikielinen	jonkin muun äidinkielen omaava

4. Ympyröi oikea vastaus:

Kokouksissa käytän	ruotsia	suomea	kumpaakin
--------------------	---------	--------	-----------

3. Valitse Kyllä tai Ei:

Paikallisosaston kokouksissa ymmärrän puhutun kielen suomeksi ja ruotsiksi	Kyllä	Ei
	—	—

Kokouksen hallitseva kieli on ruotsi	—	—
--------------------------------------	---	---

Kielen vaihtaminen tapahtuu kokouksissa luontevasti	—	—
---	---	---

Luen esityslistan ruotsiksi	—	—
-----------------------------	---	---

6. Paikallisosaston kokouksissa käytän suomea, kun...

7. Paikallisosaston kokouksissa käytän ruotsia, kun...

8. Eroina yksikielisessä ja kaksikielisessä kokouksessa ovat...

9. Miksi valitsit vastata lomakkeeseen suomeksi?